

Strojnowski, Jerzy

"Was ist der Mensch? Philosophische Anthropologie als Geistesgeschichte der neuesten Zeit", Hans-Joachim Schoeps, Göttingen 1960 : [recenzja]

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 12/2, 413

1967

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Hans-Joachim Schoeps, *Was ist der Mensch? Philosophische Anthropologie als Geistesgeschichte der neuesten Zeit.* Göttingen [1960], ss. 352.

Profesor historii religii i kultury uniwersytetu w Erlangen (NRF) H. J. Schoeps zestawia poglądy wybranych myślicieli okresu ostatnich stu lat, dotyczące problematyki ludzkiego istnienia. Są to, *nota bene*, z nielicznymi wyjątkami głosy pełne trwogi, odsłaniające ludzką nędzę: „Jest taki ptak, co go zwą siewką-deszczownikiem. Skoro nad jakąś generację zaczyna nadciągać burza, ukazują się indywidua w tym rodzaju, a ja jestem jednym z nich” — przytacza Schoeps wypowiedź S. A. Kierkegaarda.

Jako pierwszemu, udziela autor głosu K. Marksowi, potem słuchamy Kierkegaarda, J. Burckhardta, F. Nietzschego, F. Kafki. Część druga omawianego dzieła zawiera poglądy myślicieli XX w.: Diltheya, Yorcka, Schelera, niemieckich egzystencjalistów i innych. W części trzeciej mówią o człowieku ci spośród lekarzy-psychiatrów, których poglądów dotyczy ocena K. Jaspersa, iż „to, co ofiarowuje się nam jako psychologię, jest tak zawiłe jak filozofia i w dużej mierze jest samą filozofią w niedbałej postaci”. Niemniej autor traktuje poważnie wypowiedzi Gebstela i innych teoretyków nerwic, pozostających w kręgu wpływów M. Heideggera. Ostatnia, czwarta część dzieła Schoepsa jest poświęcona stosunkowi człowieka współczesnego do tradycji biblijnej.

Omawiana książka to przeredagowany zbiór wykładów uniwersyteckich, referujących raczej niż naświetlających pewną ilość poglądów. Stanowisko własne, jak się zdaje, odsłania autor przede wszystkim przez dobór zgromadzonych poglądów. Obszerny tylko wstęp daje mu okazję mówienia w swoim imieniu. Autor silnie tu podkreśla, że człowiek jest istotą dynamiczną, tworzącą samą siebie i kształtującą siebie na wzór tego, co kocha. Znajdujemy też surową ocenę hitleryzmu, ale próba interpretacji tego zjawiska jest przeprowadzona w terminach patologii seksualnej. Nie przekonuje nas również twierdzenie autora, że rozważanie: co to jest człowiek? stanowi „specyficzny problem niemieckiego ducha”. Prawdopodobnie ten właśnie pogląd autora zaciążył na konstrukcji całości książki, w której — poza Kierkegaardem — uwzględniono jedynie myślicieli pochodzenia niemieckiego.

Jerzy Strojnowski

Diejatieli sowietskoj gidrobiologii. W. M. Ryłow, G. J. Wierieszczagin, A. Ł. Biening. Pod redakcją I. A. Kisielewa i B. J. Rajkowa. Izdatielstwo Akademii nauk ZSRR, Moskwa—Leningrad 1963, ss. 86.

Hydrobiologia i rybactwo należą do dyscyplin, które rozwinęły się w Rosji! w połowie XIX w. Od słynnych prac W. Wrasskiego w zakresie wylęgarnictwa, K. Bera i M. Danilewskiego w hydrobiologii, trwają nieprzerwane badania wód, dzięki którym nauka rosyjska wysunęła się w tej dziedzinie na jedno z czołowych miejsc na świecie.

Z początkiem XX w. hydrobiolodzy i teoretycy rybactwa rosyjskiego nawiązali zdecydowanie równorzędny dyskurs z ichtologią i hydrobiologią angielską, francuską i niemiecką i ten właśnie moment dziejowy stał się przedmiotem omawianej pracy. Jest to zbiór pięciu artykułów poświęconych trzem wybitnym hydrobiologom rosyjskim XX w. — Ryłowowi, Wierieszczagininowi i Bieningowi. Poprzedza je krótki rys dziejów hydrobiologii w Rosji od 1850 r.

Postaci W. M. Ryłowa (1889—1942) dotyczą artykuły I. A. Kisielewa i P. D. Riezwego. Ryłow to doskonały znawca planktonu wód słodkich zarówno Rosji Europejskiej, jak i Dalekiego Wschodu. Jego prace, dotyczące skorupiaków